

VILLE LÄHDE

Kävelyllä pedon kanssa

Kreivi Xavier de Maistre, *Matka huoneeni ympäri ja Öinen tutkimusmatka huoneessani* (Voyage autour de ma chambre, 1795; Expédition Nocturne Autour de ma Chambre, 1823).
Suom. Kai Mikkonen. Savukeidas, Turku 2011. 160 s.

Käytyään laittomaan kaksintaisteluun, tietysti kauniin neidon vuoksi, joutui aliluutnantti Xavier de Maistre oikeuden eteen. Hänet tuomittiin oikeudettomasti arestiin kotiinsa neljäksikymmeneksikahdeksi päiväksi – tai näin meille kerrotaan. Vaipumatta epätoivoon hän päätti lähteä mullistavalle vaellusretkelle ja kehittää uudenlaisia matkustamisen muotoja, jotka tarjoavat ”varman apukeinon tylsyyttä vastaan sekä lievitystä tuskiin” (7). Hän päätti vaeltaa huoneensa ympäri neljäksikymmenessä päivässä.

Toisin kuin voisi olettaa, *Matka huoneeni ympäri* ei ole mielikuvitusmatkojen ylistyslaulu. Xavier de Maistre ei käytä karsseripäiviään lentämällä mielen siivin toisiin maihin, vaan hän vaeltaa sitkeästi oman huoneensa ja sen synnyttämien mielteiden perässä kiskoen kuritonta mielikuvitustaan takaisin polulle kuin raisua ratsua. Harha-askelaita tämä matka ei tietenkään onnistu, ja kreivi kohtelee omia aikomuksiaan vähintään yhtä ilkkurisesti kuin lukijoitaan. Kuten kirjan takakansitekstissä todetaan, de Maistren teokset jatkoivat muun muassa Swiftin viitoittamaa ironisten ja parodisten matkakirjojen perinnettä.

Etenkin tässä kokoelman ensimmäisessä teoksessa tulevat esiin myös monet muut valistuksen ja romantiikan yhteiset teemat, jotka de Maistre jakaa mm. Jean-Jacques Rousseauun kanssa. (Ilmestyytä jälkimmäinen kirjan sivuillekin valepuvussa chamberylaisena paimenpoikana.) Teoksessa *Matka huoneeni ympäri* de Maistre on vankina, *Öinen tutkimusmatka huoneessani* on taas kodittoman maanpakolaisen kynästä. Kuten Rousseaulle, nämä molemmat ruumiin tai sielun vankilat osoittautuvat kuitenkin erakkolaksi, turvapaikaksi yhteiskunnan paineilta.

Matkaajan huoneen seinien tuolla puolen on rituaalien ja teeskentelyn maailma, *joukon* maailma, jossa itsestään vieraantunut ja itsensä tarkoituksellisesti rikki repäissyt ihminen joutuu vaeltamaan muiden valeinehmojen joukossa (20). Ja aivan kuin Rousseauilla, on de Maistrellakin ensimmäisessä teoksessa uskollisena kumppaninaan koira ja palvelija, jotka ovat molemmat aitouden ja rehellisyyden kuvia. Romanttinen halu seurata esikuvien jälkiä paistaa läpi kirjan sivuilta. Oppi-isänsä

sanankäänteitä mukaillen de Maistre tuskailee paluuta yhteiskuntaan yksityisyydestään:

”Tänään siis vapaudun tai pikemminkin palaan kahleisiini! Tehtävien ies asetetaan uudelleen kaulaani, en ota enää askeltakaan ilman että vastuu ja sopivaisuussäännöt painavat sitä.” (85)

Näiden romanttisten *toposten* lisäksi taustalla häilyvät sodan varjot ja Ranskan vallankumouksen kauhut. Teoksessa *Matka huoneeni ympäri* pohdiskellaankin perinteisiä sielun ja ruumiin teemoja, mutta vaikka de Maistre puhuikin ilkkurisesti metafysisistä tutkielmistaan ja järjestelmistään, ovat nämä pohdinnat hyvin käytännönläheistä. Pettymys ihmisyyteen saa hänet luomaan sielustaan ja ruumiistaan matkakumppanit. Hän ei kykene ymmärtämään ihmisyyttä itsessään tai muissa, joten itse-tutkiskelu on helpompaa kaksin.

Vaikka ruumis, eläin, *peto*, onkin kirjaimellisesti ”toinen”, jota hän tarkkailee sielunsa turvin sivusta ja jonka hän lähettää rituaalien maailmaan kuin huolestunut äiti, ei suhde ole yksioikoinen. Toisinaan juuri sielu houkuttaa huonetutkimusmatkailijan sivupoluille tai umpimetsään kutsumalla esiin luvattomia mielikuvia. Kirjan herkullisimpia osioita on vuoropuhelu, jossa unelmista palannut sielu sättii petoa itsetyydytyksestä. Tämä kuitenkin näpättyä kumppaniaan takaisin muistuttamalla niistä lukuisista haavekuvista, jonka äärelle sielu on viattoman eläimensä johtanut. (70–71)

Kokoelman kahdesta teoksesta *Matka huoneeni ympäri* onkin kiinnostava juuri siksi, että kirjoittajan yhteys muuhun maailmaan on rikas ja ristiriitainen. Myöhemmän teoksen *Öinen tutkimusmatka huoneessani* kirjoittaja on kokeneempi ja paatuneempi onnensoturi, jonka sisäiset jännitteet ovat laimeampia ja ennalta arvatavia. Sotilasura on pyyhkinyt vanhan piinan ihmisyyden ongelmasta tiehensä, ja jäljelle on jäänyt etäinen aistillinen ja intellektuaalinen pohdiskelu. Ikkunalaudallaan ratsastava matkaja pohdiskelee asemaansa maailman-kaikkeuden äärellä, vanhenevan miehen intohimojen seesteisyyttä ja isänmaan olemusta. Vastakarvainen nahistelua maailman kanssa on jäänyt taa.